

Sanja Kranjc¹

Razlike v čustvenih kompetencah med skupino žensk, ki so trenutno v nasilnem odnosu in skupino žensk v odnosu brez nasilja

Differences in emotional competencies between a group of women in a violent relationship and a group of women in a non-violent relationship

Povzetek

Ženske z izkušnjo nasilnega partnerskega odnosa v njih ostajajo zaradi različnih razlogov (npr. ekonomska odvisnost od partnerja, skupni otroci, strah pred posledicami ločitve, duševne težave). Odločitev za odhod in izpeljava celotnega procesa odhoda sta povezani z mnogimi notranjimi in zunanji zaviralnimi dejavniki. Glede na prepričanja npr. o nasilju, ljubezni, odnosih, tipu navezanosti na partnerja, investiranjem v odnos, strokovno podporo, se ženske odločajo, kako bodo manevrirale skozi proces odhoda. Z raziskavo smo želeli ugotoviti, v katerih čustvenih kompetencah, ki so del notranjih zaviralnih dejavnikov, se razlikujejo ženske, ki so trenutno v nasilnem partnerskem odnosu v primerjavi z ženskami, ki so imele izkušnjo nasilnega partnerskega odnosa, a so proces odhoda že izvedle in so trenutno vsaj eno leto v odnosu brez nasilja. Raziskava je pokazala, da se ženske statistično pomembno razlikujejo v petih čustvenih kompetencah: čustveno vključevanje in povezovanje z drugimi, dvosmerne, namerne čustvene interakcije, vzajemno socialno reševanje problemov, kreiranje zamisli in simbolov ter stabiliziranje ločenega občutja same sebe. Z dotično raziskavo se je izkazalo, da imajo ženske, ki so trenutno v odnosu brez nasilja, teh pet kompetenc bolj razvitih. Vsled raziskave lahko rečemo, da bi krepitev teh kompetenc pospešila odhod žensk iz nasilnega partnerskega odnosa.

Ključne besede: psihično nasilje, fizično nasilje, nasilno partnersko razmerje, čustvene kompetence, transteoretični model procesa odhoda

¹ asist. Sanja Kranjc, mag. zakonskih in družinskih študij; sanja.kranjc@gmail.com

Abstract

Women who have experienced violence in a relationship remain in that relationship for a variety of reasons (e.g. economic dependence on the partner, shared children, fear of the consequences of divorce, psychological problems). The decision to leave the relationship and the completion of the entire exit process are associated with many internal and external inhibiting factors. Depending on beliefs, e.g. about violence, love, relationships, type of commitment to the partner, investment in the relationship, and professional support, women decide how to manage the leaving process. The aim of this research was to find out which of the emotional competencies, which are among the internal inhibiting factors, differ between women who are currently in a violent partner relationship and women who have experienced a violent partner relationship but have already completed the leaving process and are currently in a non-violent relationship for at least one year. The study found that the women differed statistically significantly in five emotional competencies: emotional involvement and connection with others, reciprocal intentional emotional interactions, reciprocal social problem solving, creation of ideas and symbols, and stabilisation of one's sense of self. The study in question showed that women who are currently living in a non-violent relationship have better developed these five skills. As a result of the research, it can be said that strengthening these skills would accelerate the exit of women from a violent partner relationship.

Keywords: psychological violence, physical violence, violent partner relationship, emotional competence, transtheoretical model of the leaving process

Extended Abstract

1. Introduction

Intimate partner violence (IPV) is a worldwide phenomenon. It is found in all socio-economic and ethnic groups. Women who experience IPV may be educated, financially independent or uneducated, financially unstable and dependent on their partners (Shechory, 2012; Terrazas-Carrillo & McWhirter, 2015; Abramsky et al., 2019). The World Health Organisation (2024) estimates that almost a third of women worldwide (30%) report having experienced some form of physical and/or sexual violence by their partner at some point in their lives. Similar estimates can be found at European level, where a survey conducted by the European Union Agency for Fundamental Rights (2017) found that of women who live or have lived in a partner relationship with a man, 43%

have suffered some form of psychological violence and 22% physical and/or sexual violence at some point in their lives. According to the Statistical Office of the Republic of Slovenia (2022), one in five women in Slovenia have experienced violence against women.

Women who experience IPV are often faced with the decision whether to stay in a relationship or leave it. Both can have a range of consequences that make the decision confusing, difficult and, in some cases, potentially fatal (Di Basilio et al., 2022). While some women are able to leave a relationship in which they have experienced violence, research shows that some women are never able to leave the relationship and that at least half of them return to their partner after attempting to end the relationship (Strube, in Gilbert & Gordon, 2017), where they experience violence again (Roeg et al., 2022).

There is a large body of research on the factors that contribute to women who have experienced violence in a partner relationship, either staying in that relationship or leaving it and not returning to it later. However, previous research has mainly focused on demographic factors (e.g. gender, age and education (Grip, 2012; Napier et al., 2023)), social factors (e.g. beliefs about the partnership, commitment to the relationship (Papp et al., 2017; Storer et al., 2021)) and economic factors (income (Abramsky et al., 2019)), but there is significantly less research that focuses on the emotional factors that contribute to the actual physical termination of a violent partner relationship. As research has not always found demographic, social and economic factors to be determinants of women's decisions to leave violent partners (Henderson et al., 1997), research has shifted from external barriers to internal psychological barriers that women face when leaving a violent partner relationship (Tonsing & Barn, 2021).

Zeidner et al. (2013) find that women with higher emotional intelligence report better communication strategies during conflict. Emotional competencies (EC is an acronym) helped such women to understand and express their needs in relation to the partner relationship, and as a result, their sense of intimacy with their partner increased. It is a multidimensional construct that encompasses individual differences in recognising, understanding, expressing, regulating, and using one's own emotions (i.e., intrapersonal EC) and the emotions of others (i.e., interpersonal EC) (Constanta et al., 2021). Thus, EC can be understood as the ability to understand and regulate the expression of emotions at the individual level, but also in response to others (Mortazavizadeh et al., 2022). In a partner relationship, EC enable emotional attunement to the partner - this means recognizing the partner's mood, well-being and needs, and at the same time accepting these needs, which enables a compassionate response to them. Emotional attunement also includes accepting and respecting your partner's decisions.

The essence of the relationship is therefore emotional attunement and empathy (Poljanec & Greif, 2022), which are part of developed EC (Greenspan & Wieder, 1998).

To clarify how women cope with the process of leaving, various studies (e.g. Khaw & Hardesty, 2015) have applied Prochaska and DiClemente's (1983) transtheoretical model of behaviour change. The underlying principle of this model is that change is part of a process within which there are stages/phases. The six stages/phases of change in this model are: Pre-Contemplation, Contemplation, Preparation, Action, Repetition of the previous behaviour/state, and Maintenance of the new behaviour/state. When leaving a violent relationship, women are in the pre-contemplation phase when they do not yet recognise the violence as a problem. Entry into the contemplation phase occurs when the women no longer deny the violence and recognise that they are in a violent relationship. The transition from the contemplation phase to the preparation phase is characterised by the assessment of the possibility of ending the relationship. In the action phase, the victim behaves in such a way that they announce the end of the relationship with the violent partner. In the maintenance phase, women try to remain separate from their ex-partner and not relapse into the previous phase (Shurman & Rodriguez, 2006).

We were interested in how women who leave a violent relationship or go through the stages of the leaving process more quickly, differ from those who do not, even though they experience a similar level of violence. In fact, the level of violence and women's fear of violence play an ambivalent role in the decision to stay in or leave a relationship. Although they can be potential incentives to leave the relationship, they can also delay the leaving because the women are afraid of their partner's reaction to attempts at termination of violent relationship. When women consider whether to stay, leave the relationship, or return, they engage in risk assessment and safety planning to anticipate the potential dangers associated with their decisions (Martin et al., 2000). For example, Johnson et al. (1992) found that victims who returned to a violent relationship experienced higher levels of violence than those who did not return. However, Pagelow (1981) had already found that the more physically abused a woman was, the longer she stayed with her husband. The aim of our research was to determine the ECs (Greenspan & Wieder, 1998) in which women who have managed to end a violent relationship with their partner and are currently living in a non-violent relationship for at least one year, differ from women who remain in a violent partner relationship.

2. **Research questions and hypotheses**

In this study, we focused on exploring the emotional factors associated with the physical termination of a violent partner relationship in women. We were interested in how women who have managed to physically end a violent relationship with their partner (i.e., physically separating from their partner, moving away from them) differ from women who continue to live in a violent relationship. We assume that these decisions are not influenced by external factors. The findings will contribute to the understanding of women who remain in violent relationships and enable psychotherapists to identify which areas in the therapeutic process need to be strengthened in these women in order to help them leave the relationship and not return to it or re-enter a violent relationship with another partner. At the same time, the research will help to raise women's general awareness of the importance of strengthening emotional content as a prevention against violent relationships.

We focused on the following research questions and hypotheses.

Question 1: Do women who have physically ended a violent partner relationship differ in the level of physical and psychological violence experienced from women who continue to live in a violent relationship with their partner?

H1: Women who physically ended a violent partner relationship experienced a lower level of (psychological and physical) violence than women who remained in a violent partner relationship.

Question 2: Do women who have physically ended a violent relationship differ from women who remain in a violent relationship with their partner in terms of the quality of life they have achieved?

H2: Women who have physically ended a relationship with a violent partner have developed higher levels of EC (trust in helping others, reciprocity and cooperation between partners, understanding and verbal expression of emotions, comparative emotional thinking, autonomous exploration of new possibilities, autonomous desire to improve oneself, and autonomous judgement) than women who remain in a relationship with a violent partner.

3. **Method**

3.1. **Sample**

The women who participated in the study had experienced a violent relationship in the past and were currently living in a non-violent relationship or were currently in a violent relationship. Based on this criterion, we divided the participants into two groups. Women who reported at least one sign of violent

behaviour in a current relationship were included in the group of women who were currently experiencing violence and had been in a relationship for at least one year. Women who did not report a single sign of violence in a current relationship were included in the group of women who were currently in a non-violent relationship. To check whether these women had experienced a violent relationship in the past, the women completed the questionnaire on violent behaviour in partner relationships twice, - for the last violent relationship, in which they had lived for at least one year, and for their current relationship, which they classified as non-violent. In order to be able to make a comparison between one group of women and the other, the women who had left a violent partner relationship had to fulfil another condition, namely that they had been in a non-violent relationship for at least one year. Women who stated that they were currently single (or divorced) and who stated that less than three months had passed since leaving, were included in the group of women currently in a violent relationship, since according to the transtheoretical model of stages of change (Prochaska & DiClemente, 1983), the leaving process is not yet complete if the woman does not remain in the maintenance phase of the non-violent state for at least six months (Schurman & Rodriguez, 2006).

281 women took part in the research. The average age was 38.64 years, with a standard deviation of 8.85 years. The youngest woman was 19 years old and the oldest 67 years old. They were divided into four age groups - the majority (46.8%) were younger adults (31-40 years), followed by middle-aged adults (41-50 years) with 26.3%, then women under 30 years with 16.2%, and the smallest proportion of women was in the older adult age group (over 51 years) with 10.7%.

The number of partner relationships, the number of relationships in which the women had experienced violence, the duration of the current partner relationship and the duration since leaving the violent partner relationship are shown in Table 1.

3.2. **Procedure**

The research was conducted among women who had experienced a violent relationship in the past (questionnaires were completed for the last violent partner relationship in which they had lived for at least one year) or were currently in a violent partner relationship. The questionnaire was completed via various social media portals (Facebook, Instagram), or in person. More than 1000 people clicked on the questionnaire, but we could only include 281 respondents in the final analysis (out of 308 completed questionnaires) as they fulfilled the condition of being in a current relationship for at least one year. Women who had ended a violent relationship three months ago were

included in the group of women who were currently in a violent relationship. We included 152 women in the group of women with violence who reported at least one sign of violence in their current relationship and 129 women in the group of no violence, who reported no signs of violence in their current relationship. The results were analysed using SPSS software, which was used to calculate the means, standard deviations, minimum and maximum values and median values on the scales of the Partner Violence Questionnaire and the Emotional Competence Questionnaire, the Kolmogorov-Smirnov test and the Shapiro-Wilk test for normality of data distribution, and the Mann-Whitney test to test for statistical differences between the two groups of women in terms of experience of violence and emotional competence. The research was conducted from May 2022 to May 2023.

3.3. **Questionnaires**

3.3.1. **Presence of psychological and physical violence**

The presence of violent behaviour in the partner relationship (physical and psychological) was measured with the Domestic Violence Questionnaire (DVQ), a 20-item questionnaire with twelve items for psychological violence, six items for physical violence and two items for economic violence (Indu et al., 2011). The KR20, which measures the reliability of the questionnaire, was measured for all three subscales in the sample of the present study (281 women). The KR20 for the physical violence subscale was 0.85, for the psychological violence subscale was 0.88, and for the economic restraint subscale was 0.75. For each item, participants indicated (yes or no) whether they had experienced the described behaviour in their current or previous relationship. The score for each subscale is the average of the scores for all responses on each subscale. Participants who have already completed the process of leaving from violent relationship completed this questionnaire twice (for the last intimate partner violence relationship they were in for at least one year and for the current relationship they are in for at least one year), and participants who are currently in an violent relationship completed the questionnaire once (for the current relationship they are in for at least one year).

3.3.2. **Emotional competencies**

Women's ECs were measured using the seven subscales of the Emotional Competence Questionnaire, which comprises 33 items and relates to Greenspan's 16 EC. The questionnaire was validated on a Slovenian sample (Cvetek, 2014b). The questionnaire measures the components using a 5-point Likert scale, where 1 means almost never and 5 means almost always. The reliability of the questionnaire (Cronbach's α) was measured on the sample (281 women) of the present

study. The score of each subscale is the average of the scores of all responses on each subscale. The EC questionnaire was answered by the respondents for the current partner relationship. $\alpha = 0.907$, was measured, for the items of subscale of the trust in the help of others subscale (2 EC-capacity for emotional involvement), $\alpha = 0.940$, was measured for the items for the subscale reciprocity and cooperation between partners (3 EC - bidirectional, intentional emotional interactions), $\alpha = 0.785$, was measured, for the items of subscale understanding and verbal expression of emotions (4 EC- social problem solving and 5 EC - creation of ideas and symbols), $\alpha = 0.777$, was measured for the items for the subscale the comparative emotional thinking (6 EC - emotional-logical thinking and 7 EC - comparative emotional thinking), $\alpha = 0.768$ was measured, for the items of subscale autonomous search for new possibilities (10 EC - expanded self-concept), $\alpha = 0.631$, was measured, for the items of subscale autonomous desire to improve self (9 EC - reflective thinking), $\alpha = 0.750$, was measured, for the items of subscale autonomous judgement.

4. **The Results**

To test hypothesis 1, we used the M-W test, which examines whether there are statistically significant differences between the group of women who have experienced violence in the past and are currently living in a non-violent relationship and the group of women who experience violence in their current partner relationship.

Table 2 shows that the M-W test is not statistically significant ($p > 0.05$), which means that there are no statistically significant differences in the experience of physical, psychological and economic violence between women who have experienced violence in the past and left that relationship and women who are currently living in a violent relationship.

We rejected the first hypothesis because women who left their violent partner did not experience lower levels of psychological and physical violence, and women who remained in a violent relationship did not experience higher levels of psychological and physical violence.

Since the results were not normally distributed, we used the M-W test to test hypothesis 2, which tests whether there are statistically significant differences between two different groups of women (those who are in a violent partner relationship and those who are not currently in a violent relationship) in terms of EC: Trust in the help of others, reciprocity and cooperation between partners, understanding and verbal expression of emotions, comparative emotional thinking, autonomous search for new opportunities, autonomous desire to improve oneself, and autonomy of judgment.

Table 3 shows that the M-W test for general trust in others' help, trust in partner's help, mutual closeness, mutual cooperation, verbal expression of emotions, and autonomy of judgment is statistically significant ($p < 0.05$), which means that there are statistically characteristic differences between women who have physically ended a violent partner relationship and women who remain in a violent partner relationship. All the above constructs are rated higher by women who currently live in a relationship without violence.

We partially accept the second hypothesis as there are statistically significant differences for five constructs or ECs. We found that women who physically ended a violent relationship and are currently living in a non-violent relationship have better developed the following five ECs than women currently living in a violent relationship: the competence of emotional involvement and connection with others (2 EC), the competence of reciprocal intentional emotional interaction (3 EC), the competence of reciprocal social problem solving (4 EC), the competence of creating ideas and symbols (5 EC), and the competence of stabilizing one's own sense of self (12 EC).

5. **Discussion**

The level of violence is said to be one of the factors that cause women to persist in relationships. Studies (e.g. Johnson 1992; Pagelow, 1981) confirm that the higher the level of violence, the longer women stay in a relationship. Our study (Table 2) showed that there were no statistically significant differences in the level of violence between the groups who are now in a violent relationship and the group describing the level of violence for a previous partner relationship but currently in a non-violent relationship. This confirms our assumptions that staying in a violent relationship depends not only on the frequency of violence, but also on internal psychological factors, in our case the developed ECs.

The research results have shown that the groups of women who have experienced violence (the group of women who are currently in a violent partner relationship and the group of women who are currently in a non-violent relationship but have had the experience of a violent relationship in the past) differ in the five EC. All five ECs mentioned below are more developed in the group of women who are currently in a non-violent relationship but have experienced violence in the past.

Women who have managed to leave a violent partner relationship are characterized by a higher level of emotional commitment and connection with others (second EC). This is the EC of intimate connection with others, which enables the basic experience of safe intimate closeness and coexistence, a sense of desirability, acceptance, value and safe involvement in the relationship,

and a relaxed commitment to relationships with others. An individual can come to peace within themselves and remain calm when interacting with others (Cvetek, 2014a). This competence could be contrasted with the fear of closeness or intimacy, which is more pronounced in violent relationships than in non-violent relationships (Gostečnik, 2016). Godbout et al. (2017) confirm that higher exposure to family violence is a predictor of insecure attachment, which increases the risk of relationship violence. These findings suggest that exposure to domestic violence is associated with relationship violence, particularly through the development of anxious attachment styles. An anxious and avoidant attachment style predicts both the perpetration of violence in a partner relationship and being a victim of IPV. Due to their impaired emotional and cognitive regulation, they use violence in a partner relationship as a means of establishing closeness or maintaining emotional distance from one another (Park, 2016). It is also the case that insecurely attached individuals have more problems in recognizing and describing emotions (Vajs et al., 2023). Due to the fear of being (too) close emotionally, the partners begin to push each other away, experiencing both the fear of intimacy and the fear of losing the relationship at the same time (Katafiasz, 2020). The ability to integrate more safely and connect with others may thus be one of the important skills women need to develop on the road to freedom from violence relationships.

Women who have managed to leave a violent partner relationship are able to experience more reciprocal intentional emotional interactions in their intimate relationships (the third EC). This means that in their intimate relationships they experience a higher level of mutual interest exchange, meaningful and intentional responses to the other, the ability to recognize the other's emotional signals, explore their own actions and adapt to the other's reactions (Cvetek, 2014a). Our research has confirmed that this EC is less pronounced in women who are in a violent relationship, which means that they cannot recognize the emotional signals of the other person well enough. Men who are perpetrators of violence have problems with regulating fear (in the case of greater emotional closeness). This fear awakens in the perpetrator due to unprocessed content from childhood, related to the primary attachment figure (Dutton, 2007), which awakens with the partner (Dutton, 1999), and he uses violence for regulation (Craven et al., 2022). Since women in violent relationships do not have a sufficiently developed ability to recognize the emotional signals of the other, they are also unable to adapt their actions to the reactions of the other (Cvetek, 2014a). Recognizing that their partner's anxiety is not caused by their „wrong“ behaviour and attributing responsibility for it to their partner would enable women to protect themselves appropriately and respond to their

partner's anxiety. In doing so, we want to take into account the fact that violent dynamics are reciprocal dynamics and everyone takes responsibility for their part in this dynamic (Gostečnik, 2008; Motz, 2014) namely the partner for his fears and the woman for her reaction to them. As long as the woman separates herself from her partner's inner experience and assigns him the responsibility for the fear and thus also the responsibility for the violence and does not protect herself appropriately, the third EC is not sufficiently developed (Cvetek, 2014a). We assume that strengthening the third EC would enable women to physically leave a violent partner relationship more quickly.

Women who have managed to leave a violent partner relationship also have a stronger EC of mutual social problem solving (fourth EC). Our research confirmed that women who are currently in a violent relationship have a less expressed EC, which means that they have problems recognizing their own needs and desires, but also the needs of others. We assume that strengthening this EC would accelerate the process of leaving a violent relationship. Since this EC can only be implemented in a relationship with people who have developed it sufficiently, the question remains open as to whether the differences in the development of this EC found in the research are an expression of the actual better development of this competence in women who have left a violent relationship, or whether this is only a consequence of the fact that women who are still in a relationship with a violent partner may not have the opportunity to implement this EC in the relationship (Motz, 2014).

Women who have managed to leave a violent partner relationship also have a more expressed EC of idea and symbol formation (fifth EC). This means that they are more able to name their emotional states or imagine them in other symbolic ways; with symbols, they can describe emotions across the emotional spectrum (both pleasant and unpleasant); at the same time, they can also recognize and name the emotional states of other people (Cvetek, 2014). Our research confirms that women who are currently in a violent relationship are less able to name what they are experiencing, so we hypothesize that strengthening this skill would accelerate the process of leaving.

The last EC in which women who succeeded in leaving an abusive partner relationship achieved better results is the EC stabilizing one's own sense of self (the twelfth EC). An emotionally autonomous person can clearly distinguish which tendencies are their own and which are imposed by others. When such a person makes a decision they follow the decision they have made themselves (Cvetek, 2014). Victims of violence most often associate their identity - who they are - with a relationship, because they cannot function without it (Katafiasz, 2020). If she perceives any threat to the relationship, this is also a threat to the

victim's identity, as it is a complete merger (Gostečnik, 2016). In their personal development, there was a disturbance in separation and individuation, which is also associated with poor recognition of one's own emotions, a tendency towards excessive dependence and the establishment of symbiotic relationships and, as a result, also with the fear of abandonment (Vajs et al., 2023). Women who have not developed this competence are more likely to be influenced by others who make decisions for them and are therefore quicker to adopt the views of others (Koman & Manu, 2022). Our research confirmed that women who are currently in a violent relationship have a less developed twelfth EC. We hypothesize that strengthening the EC and stabilizing one's sense of self would most likely accelerate the process of leaving a violent partner relationship.

1.

Uvod

Intimno partnersko nasilje (IPN) je globalni fenomen. Prisotno je v vseh socialnoekonomskih in etničnih skupinah. Ženske, ki imajo izkušnjo z IPN-jem, so lahko izobražene, finančno neodvisne ali neizobražene, finančno nestabilne in odvisne od svojih partnerjev (Shechory, 2012; Terrazas-Carrillo in McWhirter, 2015; Abramsky idr., 2019). Svetovna zdravstvena organizacija (2024) ocenjuje, da skoraj tretjina žensk (30 %) na svetovni ravni poroča, da so v svojem življenju doživele neko obliko fizičnega in/ali spolnega nasilja s strani svojih partnerjev. Podobne ocene so zaznane na evropski ravni, kjer je raziskava, ki jo je izvedla Agencija Evropske unije za temeljne pravice (2017) razkrila, da je med ženskami, ki imajo ali so imele partnerske odnose z moškimi, 43 % doživelo neko vrsto psihičnega nasilja, 22 % pa jih je utrpelo fizično in/ali spolno nasilje v nekem obdobju svojega življenja. Statistični urad Republike Slovenije (2022) navaja, da naj bi se z izkušnjo IPN-ja v Sloveniji soočila vsaka peta ženska.

Ženske, ki doživljajo IPN, se pogosto soočajo z odločitvijo, ali naj ostanejo v razmerju ali ga zapustijo, pri čemer imata lahko obe izbiri številne posledice, zato je ta odločitev polna zmede, težka, v nekaterih primerih pa je posledica lahko tudi smrt (Di Basilio idr., 2022). Medtem ko nekatere ženske lahko odidejo iz razmerja, v katerem so doživljale nasilje, raziskave kažejo, da nekatere nikoli ne zmorejo oditi in da se jih vsaj polovica po poskusu prekinitve razmerja vrne k partnerju (Strube, v Gilbert in Gordon, 2017), kjer ponovno doživijo nasilje (Roeg idr., 2022).

Narejenih je bilo veliko raziskav o dejavnikih, ki pripomorejo bodisi k temu, da ženske z izkušnjo nasilja v partnerskem odnosu v tem odnosu ostanejo, bodisi k temu, da iz njega odidejo in se tudi kasneje vanj ne vrnejo več. Vendar se dosedanje raziskave večinoma osredotočajo na demografske dejavnike (npr. spol, starost in izobrazba (Grip, 2012; Napier idr., 2023;)), socialne dejavnike (npr. prepričanja o partnerstvu, zavezanost odnosu (Papp idr., 2017; Storer idr., 2021)) in gospodarske oz. ekonomske dejavnike (dohodek (Abramsky idr., 2019)), občutno manj pa je raziskav, ki bi se osredotočale na čustvene dejavnike, ki pripomorejo k fizični prekinitvi nasilnega partnerskega odnosa. Ker raziskave niso vedno ugotovile, da so demografski, socialni in gospodarski dejavniki ključni pri odločitvah žensk, da zapustijo nasilne partnerje (Henderson idr., 1997), so se preusmerile iz zunanjih ovir na notranje psihološke ovire, s katerimi se soočajo ženske, ko zapuščajo nasilno partnersko razmerje (Tonsing in Barn, 2021).

Zeidner idr. (2013) navajajo, da so ženske z višjo čustveno inteligentnostjo poročale o boljših strategijah komunikacije med konfliktom. Čustvene kompetence (ČK) so jim pomagale razumeti in izraziti svoje potrebe v zvezi s partnerskim

odnosom, posledično pa se je povečal občutek intimnosti s partnerjem. Gre za večdimenzionalni konstrukt, ki obsega individualne razlike v prepoznavanju, razumevanju, izražanju, regulaciji in uporabi lastnih čustev (t. i. intrapersonalne ČK) in čustev drugih (t. i. medosebne ČK) (Constanta idr., 2021). ČK tako lahko razumemo kot sposobnost razumevanja in uravnavanja izražanja čustev na individualni ravni ter tudi kot odziv na druge (Mortazavizadeh idr., 2022). V partnerskem odnosu ČK omogočajo čustveno uglasitev na partnerja – to pomeni prepoznati partnerjevo razpoloženje, počutje in potrebe, hkrati pa tudi sprejemanje le- teh potreb, kar omogoči sočuten odziv nanje. Čustvena uglasitev vključuje tudi sprejemanje in spoštovanje partnerjevih odločitev. Bistvo odnosa je torej čustvena uglasitev in empatija (Poljanec in Greif, 2022), ki sta del razvitih ČK (Greenspan in Wieder, 1998).

Z namenom, da bi raziskovalci lažje razjasnili, kako ženskam uspe krmariti čez proces odhoda, so v različnih raziskavah (npr. Khaw in Hardesty, 2015) uporabili transteoretični model spremembe vedenja Prochaska in DiClemente (1983). Temeljno načelo tega modela je, da je sprememba del procesa, znotraj katerega so faze/stopnje. Šest faz/stopenj spremembe v modelu so: prekontemplacija, kontemplacija, priprava, akcija, ponovitev prejšnjega vedenja/stanja in vzdrževanje novega vedenja/stanja. V procesu odhoda iz nasilnega odnosa so ženske v fazi prekontemplacije, ko nasilja še ne prepoznajo kot problem. Vstop v fazo kontemplacije se zgodi, ko ženske nasilja več ne zanikajo in spoznajo, da so v nasilnem odnosu. Značilnost napredovanja iz faze kontemplacije v fazo priprave je ocena možnosti za zaključek razmerja. V fazi akcije se žrtev vede na načine, ki nakazujejo prekinitev odnosa z nasilnim partnerjem. V fazi vzdrževanja novega stanja se ženske trudijo, da so še naprej ločene od bivšega partnerja in ne zapadejo nazaj v prejšnjo fazo (Shurman in Rodriguez, 2006).

Zanimalo nas je, v čem se razlikujejo ženske, ki zapustijo nasilen partnerski odnos oz. se po fazah procesa odhoda premikajo hitreje v primerjavi s tistimi, ki jim tega kljub podobnim stopnjam nasilja ne uspe storiti. Namreč stopnja nasilja in strah žensk pred nasiljem imata ambivalentno vlogo pri odločitvah glede ostanka v zvezi/odhoda. Čeprav lahko predstavljata potencialne spodbude za odhod, lahko tudi odložita odhod zaradi strahu ženske pred odzivom partnerja na poskuse ločitve. Ko ženske preučujejo možnost ostanka, odhoda ali vrnitve, ženske izvajajo oceno tveganja in načrtovanje varnosti, da bi napovedale možne nevarnosti, povezane z njihovimi odločitvami (Martin idr., 2000). Johnson idr. (1992) so namreč ugotovili, da so žrtve, ki so se vrstile nazaj v nasilni odnos, bile deležne višje stopnje nasilja v primerjavi s tistimi, ki se niso vrstile. Že Pagelow (1981) pa je ugotovil, da večje kot so bile telesne poškodbe ženske, dlje so ostale s svojimi zakonci. Cilj naše raziskave je bil ugotoviti, v katerih ČK (Greenspan

in Wieder, 1998) se razlikujejo ženske, ki so uspele prekiniti nasilen partnerski odnos s svojim partnerjem in so trenutno v odnosu brez nasilja vsaj eno leto od žensk, ki še naprej ostajajo v nasilnem partnerskem odnosu.

1.1. Čustvene kompetence po Stanleyu Greenspanu

Ena izmed bolj znanih teorij o razvoju ČK je teorija funkcionalnega čustvenega razvoja Stanleya Greenspana (Greenspan in Wieder, 1998), ki vključuje tudi razvoj jaza, sebstva (selfa), zavesti in mišljenja. Razvoj višjih mentalnih zmožnosti je utemeljen na predhodnem čustvenem razvoju (Cvetek, 2014a).

Čustvena umirjenost in zanimanje za svet je prva ČK. To je kompetenca samoregulacije – torej samoumirjanja ter nastajajočega zanimanja za svet skozi vid, zvok, vonj, dotik in okus. Otroci in odrasli ljudje osvojijo to ČK, ko jim uspe doseči mirno osredotočeno stanje in organizirano vedenje, afekt in misli (Greenspan idr., 2001) po stanju vznemirjenja (Cvetek, 2014a).

Na predhodno doseženi zmožnosti čustvene umiritve se vzpostavi zmožnost čustvenega vključevanja in intimnega povezovanja z drugimi. Razumevanje drugih in empatija sta dela osvojene druge ČK, tudi ob doživljanju močnih čustev in ob stresu. Posameznik z razvito drugo ČK je zmožen globoke, čustvene intimnosti z drugimi (Greenspan in Greenspan, 2002).

Dvosmerne, namerne čustvene interakcije je tretja ČK, preko katere posameznik spozna, da ima njegovo vedenje posledice pri drugih ljudeh. Gre za t. i. test realnosti in osnovne vzročnosti (Greenspan idr., 2001). To pomeni, da je zmožen prepoznati emocionalne signale druge osebe in se nanje smiselno oz. namerno odzvati – poleg tega pa ugotovi, da lahko s svojim vedenjem namerno vpliva na vedenje drugih (Greenspan in Wieder, 1998).

Vzajemno socialno reševanje problemov je četrta ČK in predstavlja posameznikovo zmožnost, da svojo čustveno energijo uporabi za doseganje svojih ciljev (Greenspan in Greenspan, 2002). Miselne sposobnosti mu omogočajo, da se izpelje bolj kompleksna veriga interakcij za rešitev problema, kjer posameznik lahko sodeluje v kontinuirani dvosmerni komunikaciji (Greenspan in Wieder, 1998). Tako pridobi občutek kompetentnosti kot neodvisno bitje v odnosu s pomembnimi drugimi (Greenspan idr., 2001).

Raba simboličnih predstav za čustva je peta ČK. Gre za kreacijo oz. izdelavo simbolov in pomenov. Posameznikova zmožnost predstavljati in simbolizirati izkušnjo je ilustriрана v besednem označevanju čustev (npr. »počutim se veselo«) in funkcionalni uporabi jezika. Razvoj jezika in sposobnost deliti pomene z drugimi omogočata opis samega sebe in razumevanje razlike med seboj in drugimi (Greenspan idr., 2001).

Ustvarjanje logičnih povezav med posameznimi zamislimi oz. idejami je šesta ČK. Posameznik z osvojenjo ČK začne razlikovati med občutki, mislimi in izkušnjami, ki izhajajo iz njegove notranjosti ali od drugih (Greenspan idr., 2001). Če posameznik ne razvije temeljne čustvene avtonomije, ko lahko jasno razlikuje med seboj in svojimi idejami ter drugim in njegovimi idejami, bo svoje ideje in občutja pripisoval drugemu (Greenspan in Shanker, 2004).

Primerjalno čustveno mišljenje, sedma ČK, je nadgradnja čustveno-logičnega mišljenja (Cvetek, 2014a). Posameznik je sposoben občutja do različnih oseb ali predmetov primerjati med seboj, poleg tega pa je sposoben razumevati triadične interakcije med ljudmi. Zmožen je upoštevati več možnih razlogov za čustvena stanja in predvidevati različne možne posledice svojih dejanj na čustveno doživljanje drugih (Greenspan in Greenspan, 2002).

Čustveno diferencirano mišljenje je osma ČK, s pomočjo katere ima posameznik zmožnost dojetanja različnih stopenj čustev in čustveno fleksibilnega odzivanja. Čustveno diferencirano mišljenje pomeni, da posameznik posameznega čustvenega stanja ne doživlja kot vse ali nič, ampak ga doživlja na kontinuumu od nič do skrajnosti (Greenspan in Shanker, 2004).

Reflektivno mišljenje je deveta ČK, s pomočjo katere je posameznik zmožen samorefleksije, a hkrati začne izražati tudi avtonomno željo po spreminjanju sebe. Sebe opazuje in se s svojo voljo lahko tudi spreminja ter usmerja v skladu s svojimi željami in izbirami. Zmožnost diferenciacije samega sebe mu omogoči, da začne razlikovati med seboj kot osebo in trenutnim čustvenim stanjem (Greenspan in Greenspan, 2002).

Razširjeno občutje samega sebe, deseta ČK, je nadgrajena predhodnja ČK, ki se razširi na nova življenjska področja (Greenspan in Shanker, 2004). Poleg običajnega, trenutnega in želenega stanja samega sebe se posameznik zave tudi obstoja nezavednega stanja samega sebe (Cvetek, 2014a).

Zmožnost usmerjanja čustvene energije v uresničevanje ciljev v dolgoročni prihodnosti je enajsta ČK. Z doseženo enajsto ČK lahko posameznik čustveno angažirano razmišlja o možnosti svojih prihodnjih izbir in svoja občutja uporablja tudi za predvidevanje in presojanje prihodnjih možnosti skozi izkušnjo sedanjih in preteklih izkušenj (Greenspan in Shanker, 2004).

Trdno, avtonomno (ločeno) občutje samega sebe je dvanajsta ČK, ko posameznik razvije trdno, avtonomno (ločeno) občutje samega sebe in ko zmore te ponotranjene notranje standarde čustveno udejanjati na vseh pomembnih področjih delovanja – predvsem v intimnih odnosih. Ko je posameznik zmožen usmeriti svojo čustveno energijo v sprejemanje dolgotrajnejših življenjskih odločitev, kot so: izbira partnerja, izbira profesionalne kariere, službe itd. in se tem odločitvam tudi dolgoročno zaveže, je dosežena trinajsta ČK,

to je zmožnost dolgoročne intimne zavezanosti svojim odločitvam (Greenspan in Shanker, 2004).

Zmožnost odgovorne skrbi za drugega (štirinajsta ČK) je po Greenspanu in Shankerju (2004) opredeljena v smislu odgovorne skrbi za svoje potomce. Posameznik zmore za svoje potomce ali druge bližnje ljudi skrbeti na čustveno angažiran in odgovoren način.

Posameznik z osvojenjo petnajsto ČK je sposoben razširiti svojo skrb in empatijo širše od svoje družine – npr. v širšo skupnost, kot je država, ali celo v globalno skupnost človeštva kot celote (Greenspan in Shanker, 2004). Posameznik postane tako avtonomen, da ga avtonomija drugega ne ogroža več (Cvetek, 2014a).

Zadnja šestnajsta ČK modrost je dosežena, ko zmore posameznik integrirati svoje življenjske izkušnje v koherentno življenjsko zgodbo. Posameznikovo reflektivno mišljenje izraža življenjsko modrost, ki osmišlja celoto življenja. Zmore biti pomirjen sam s seboj in celotno življenjsko zgodbo (Greenspan in Shanker, 2004).

Greenspan v svoji teoriji meni, da vrstnega reda razvoja ČK ni mogoče preskakovati. Vsaka naslednja ČK vsebuje vse predhodne ČK in pomeni nadgradnjo predhodnih ČK. Če predhodne ČK niso osvojene, bo vsaka naslednja ČK, ki jo bo posameznik osvajal, ostala okrnjena. Če želi posameznik razviti čustveno zrelost, se mora zavestno vrniti na najnižjo razvojno stopnico, ki je še ni v celoti dosegel, in ko bo razvil manjkajočo ČK, lahko nadaljuje k krepitvi naslednje (Cvetek, 2014a).

1.2. Raziskovalna vprašanja in hipoteze

V raziskavi smo se osredotočili na raziskovanje čustvenih dejavnikov, ki se povezujejo s fizično prekinitvijo nasilnega partnerskega odnosa pri ženskah. Pri tem nas je zanimalo, v čem se ženske, ki so uspele fizično prekiniti nasilni odnos s svojim partnerjem (to pomeni, da so se od partnerja fizično ločile, se odselile od njega), razlikujejo od žensk, ki še naprej ostajajo v nasilnem partnerskem odnosu. Predpostavljamo namreč, da te odločitve niso odvisne od zunanjih dejavnikov. Raziskave kažejo, da npr. tako ženske z nizkimi dohodki kot z visokimi dohodki ostajajo v nasilnih odnosih in tako ženske z nizko kot visoko izobrazbo vztrajajo v nasilnih partnerskih odnosih (npr. Basile idr., 2013). Rezultati bodo pripomogli k razumevanju žensk, ki ostajajo v nasilnih razmerjih, poleg tega pa bodo psihoterapevtom omogočali uvid, katera področja v terapevtskem procesu morajo okrepiti pri teh ženskah, da bodo lažje prekinile odnos in se vanj ne bodo več vrnile oz. ne bodo ponovno vstopile v nasilni odnos z drugim partnerjem. Hkrati pa bo raziskava pripomogla k splošnemu ozaveščanju žensk na temo krepitve čustvenih vsebin kot preventiva proti nasilnim partnerskim odnosom.

Osredotočili smo se na naslednja raziskovalna vprašanja in hipoteze.

RV1: Ali se ženske, ki so fizično prekinile nasilno partnersko razmerje, v stopnji doživetega fizičnega in psihičnega nasilja razlikujejo od žensk, ki ostajajo v nasilnem odnosu s svojim partnerjem?

H1: Ženske, ki so fizično prekinile nasilno partnersko razmerje, so bile deležne manjše stopnje nasilja (psihičnega in fizičnega) kot ženske, ki ostajajo v nasilnem partnerskem odnosu. Predvideva se namreč, kot nakazujejo raziskave (npr. Johnson idr., 1992; Martin idr., 2000), da ženske, ki so deležne višje stopnje nasilja (tako psihičnega in/ali fizičnega), ostajajo v nasilnih odnosih.

RV 2: Ali se ženske, ki so fizično prekinile nasilno partnersko razmerje, v stopnji doseženih ČK razlikujejo od žensk, ki ostajajo v nasilnem odnosu s svojim partnerjem?

H2: Ženske, ki so fizično prekinile nasilni partnerski odnos, imajo razvito višjo stopnjo ČK (zaupanje v pomoč drugega, vzajemnost in sodelovanje med partnerjema, razumevanje in besedno izražanje čustev, primerjalno čustveno mišljenje, avtonomno iskanje novih možnosti, avtonomna želja po izboljšanju sebe in avtonomnost presojanja) kot ženske, ki ostajajo v nasilnem partnerskem odnosu. Ker ČK lahko razumemo kot sposobnost razumevanja in uravnavanja izražanja čustev na individualni ravni ter tudi kot odziv na druge (Mortazavizadeh idr., 2022) predvidevamo, da imajo ženske, ki so prekinile nasilni partnerski odnos, višje razvite našete ČK.

2. Metoda

2.1. Vzorec

Ženske, ki so sodelovale v raziskavi, so imele izkušnjo nasilnega odnosa v preteklosti in so trenutno v odnosu brez nasilja ali pa so trenutno v nasilnem odnosu. Glede na ta kriterij smo udeleženske razdelili v dve skupini. Ženske, ki so označile vsaj en znak nasilnega vedenja v trenutnem odnosu, smo vključili v skupino, ki trenutno doživlja nasilje in so v njem vsaj eno leto, ženske, ki pa niso označile niti enega znaka nasilja v trenutnem odnosu, pa smo vključili v skupino žensk, ki so trenutno znotraj odnosa brez nasilja. Da smo preverili, ali so te ženske imele izkušnjo nasilnega odnosa v preteklosti, so ženske vprašalnik nasilnega vedenja v partnerskem odnosu reševale dvakrat. Za zadnji nasilni partnerski odnos, v katerem so bile vsaj eno leto, in trenutni odnos, ki so ga ovrednotile kot nenasilnega. Da smo naredili primerjavo med eno in drugo skupino žensk, so ženske, ki so zapustile nasilen partnerski odnos, morale izpolniti še en pogoj, in sicer, da so trenutno vsaj eno leto v odnosu brez nasilja. Ženske, ki so označile, da so trenutno samske (ali ločene) in so napisale, da je od odhoda minilo manj

kot 3 mesece, smo vključili v skupino žensk, ki so trenutno v nasilnem odnosu, saj po transteoretičnem modelu stopenj spremembe (Procashka in DiClemente, 1983) proces odhoda še ni zaključen, če ženska ne ostane v fazi vzdrževanja stanja brez nasilja vsaj pol leta (Schurman in Rodriguez, 2006).

Raziskave se je udeležilo 281 žensk. Povprečna starost znaša 38,64 let, s standardnim odklonom 8,85 let. Najmlajša ženska je bila stara 19 let, najstarejša pa 67 let. Razporedili smo jih v 4 starostne skupine – večina (46,8 %) je mlajših odraslih (31–40 let), sledi skupina srednje starih odraslih (41–50 let) s 26,3 %, nato skupina žensk do 30 let s 16,2 %, najmanjši delež žensk pa je v starostni skupini starejših odraslih (več kot 51 let), in sicer 10,7 %.

Število partnerskih razmerij, v koliko razmerjih so ženske doživljale nasilje, koliko časa so v sedanji partnerski zvezi in koliko časa je minilo od odhoda iz nasilnega partnerskega odnosa, je opisano v Tabeli 1.

Tabela 1

Povprečne vrednosti, standardni odkloni, minimalne, maksimalne vrednosti ter koeficient asimetrije in koeficienti sploščenosti za lastnosti partnerskih razmerij

	V	M	SD	Min	Max	KA	KS
Koliko dalje časa trajajočih partnerskih razmerij ste imeli v dosedanjem življenju, pri čemer se kot dalj časa trajajoče razmerje šteje vsako razmerje, ki je trajalo vsaj 1 leto?	281	2,83	1,229	1	7	0,650	0,595
V koliko od teh razmerij ste doživljali izkušnjo nasilja (verbalno ali/in psihično/fizično/spolno)?	281	1,39	0,673	1	4	1,744	2,917
Koliko časa ste v sedanji partnerski zvezi? Če ste sedaj samski, odgovarjajte za zadnji partnerski odnos koliko časa ste bili v njem.	281	6,781	5,8089	1	35	2,248	6,260
Koliko časa ste bili v nasilnem partnerskem odnosu, predno ste ga zapustili?	129	6,879	6,2760	1	35	1,850	3,960

Legenda: V – veljavne enote; M – aritmetična sredina; SD – standardni odklon; Min – minimum; Max – maksimum; KA – koeficient asimetrije; KS – koeficient sploščenosti

2.2. Postopek

Raziskava je bila izvedena med ženskami, ki so imele izkušnjo nasilnega odnosa v preteklosti (vprašalnike so reševale za zadnje partnersko razmerje z nasiljem, v katerem so bile vsaj eno leto) oz. so znotraj takšnega odnosa tudi trenutno. Vprašalnik so izpolnjevale preko različnih socialnih portalov (Facebook, Instagram)

ali v živo. Na vprašalnik je kliknilo več kot 1000 oseb, a smo lahko v končno obdelavo vključili le 281 anketirank (od 308 do konca izpolnjenih vprašalnikov), saj so izpolnjevale pogoj, da so v trenutnem odnosu vsaj eno leto. Ženske, ki so odšle iz nasilnega odnosa tri mesece nazaj, smo vključili v skupino žensk, ki so trenutno v odnosu z nasiljem. V skupino, ki je označila vsaj en znak nasilja v trenutnem odnosu, smo vključili 152 žensk, v skupino žensk, ki ni označila znakov nasilja za trenutni odnos, pa 129. Analizo rezultatov smo naredili v programu SPSS, s pomočjo katerega smo izračunali povprečne vrednosti, standardne odklone, minimalne in maksimalne vrednosti ter mediano seštevka na lestvicah vprašalnika nasilnega vedenja v partnerskem odnosu in vprašalniku čustvenih kompetenc in uporabili Kolmogorov-Smirnov test in Shapiro-Wilkov test normalnosti porazdelitve podatkov ter Mann-Whitneyev test, s katerim smo preverjali statistične razlike med skupinama žensk v doživljanju nasilja in čustvenih kompetencah. Raziskava je potekala od maja 2022 do maja 2023.

2.3. Vprašalniki

2.3.1. Prisotnost psihičnega in fizičnega nasilja

Prisotnost nasilnega vedenja v partnerskem odnosu (fizičnega in psihičnega) smo merili s pomočjo vprašalnika nasilnega vedenja v partnerskem odnosu (ang. Domestic Violence Questionnaire), ki ima 20 postavk. Dvanajst postavk za psihično nasilje in šest za fizično nasilje ter dve postavki za ekonomsko nasilje (Indu idr., 2011). KR20, ki meri zanesljivost vprašalnika, je bil izmerjen na vzorcu pričujoče raziskave (281 žensk) za vse tri podlestvice. KR20 za podlestvico fizično nasilje je znašal 0.85, za podlestvico psihično nasilje je znašal 0.88 in za podlestvico ekonomsko omejevanje je znašal 0.75. Udeleženke so pri vsaki postavki označile (z da ali ne), ali doživljajo opisano vedenje partnerja v trenutnem odnosu oz. so ga doživljale v odnosu v preteklosti. Rezultat vsake podlestvice je povprečje št. točk vseh odgovorov na posamezni podlestvici. Udeleženke, ki so proces odhoda iz nasilnega odnosa že izpeljale, so ta vprašalnik izpolnjevale 2x (za zadnji partnerski odnos z nasiljem, v katerem so bile vsaj eno leto, in trenutni odnos, v katerem so vsaj eno leto), udeleženke, ki so trenutno znotraj nasilnega odnosa, pa so vprašalnik izpolnile enkrat.

2.3.2. Čustvene kompetence

ČK pri ženskah smo merili s pomočjo sedmih podlestvic vprašalnika Čustvenih kompetenc, ki ima 33 postavk in se navezujejo na 16 Greenspanovih ČK. Vprašalnik je bil validiran na slovenskem vzorcu (Cvetek, 2014b). Vprašalnik meri komponente s pomočjo 5-stopenjske Likertove lestvice, kjer 1 pomeni skoraj nikoli in 5 skoraj vedno. Zanesljivost vprašalnika (Cronbachov α) je merjena na vzorcu (281 žensk) pričujoče raziskave. Rezultat vsake podlestvice je povprečje št. točk vseh odgovorov na posamezni podlestvici. Vprašalnik ČK so anketiranke reševale za trenutni partnerski odnos. Konstruktna veljavnost je bila izračunana s faktorsko analizo. Faktorska nasičenost postavk podlestvice zaupanje v pomoč drugega (2 ČK-zmožnost čustvenega vključevanja; 4 postavke) je znašala med 0,65 in 0,8 z izmerjenim $\alpha = 0,907$ na vzorcu raziskave. Faktorska nasičenost postavk za podlestvico vzajemnost in sodelovanje med partnerjema (3 ČK-dvosmerne, namerne čustvene interakcije; 10 postavk) je znašala med 0.77 in 0.85, z izmerjenim $\alpha = 0,940$, faktorska nasičenost postavk za podlestvico razumevanje in besedno izražanje čustev (4 ČK-vzajemno socialno reševanje problemov in 5 ČK- kreiranje zamisli in simbolov; 3 postavke) je znašala 0.7, z izmerjenim $\alpha = 0,785$, faktorska nasičenost za podlestvico primerjalno čustveno mišljenje (6 ČK – čustveno- logično mišljenje in 7 ČK - primerjalno čustveno mišljenje; 5 postavk) je znašala med 0.63 in 0.7, z izmerjenim $\alpha = 0,777$, faktorska nasičenost za podlestvico avtonomno iskanje novih možnosti (10 ČK- razširjeno občutje samega sebe; 3 postavke) je znašala med 0.65 in 0.7, z izmerjenim $\alpha = 0,768$, faktorska nasičenost za podlestvico avtonomna želja po izboljšanju sebe (9 ČK-reflektivno mišljenje, 3 postavke) je znašala med 0.67 in 0.78, z izmerjenim $\alpha = 0,631$, ter faktorska nasičenost za podlestvico avtonomnost presojanja (12 ČK- avtonomno (ločeno) občutje samega sebe; 5 postavk) je znašala med 0.61 in 0.7, z izmerjenim $\alpha = 0,750$ (Cvetek, 2014b).

3. Rezultati

Tabela 2

Povprečne vrednosti, standardni odkloni, minimalne in maksimalne vrednosti ter mediana seštevkov na lestvicah vprašalnika nasilnega vedenja v partnerskem odnosu (ang. Domestic Violence Questionnaire); Kolmogorov-Smirnov test in Shapiro-Wilkov test porazdelitve podatkov ter Mann-Whitneyev test za konstrukte, ki se navezujejo na fizično, psihično in ekonomsko nasilje za skupino, ki trenutno živi v razmerju brez nasilja in skupino, ki živi v razmerju z nasiljem

Oblika nasilja	Skupina	M	SD	Min	Max	Me	K-S p	S-W p	M-W	p
Fizično nasilje	Skupina, ki trenutno živi v razmerju brez nasilja (N = 129)	0,39	0,36	0,00	1,00	0,17	p<0,001	p<0,001	5216,0	0,605
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja (N=152)	0,40	0,35	0,00	1,00	0,33	p<0,001	p<0,001	5216,0	0,605
Psihično nasilje	Skupina, ki trenutno živi v razmerju brez nasilja (N = 129)	0,57	0,22	0,00	1,00	0,58	0,009	0,007	5255,0	0,623
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja (N=152)	0,55	0,21	0,00	1,00	0,58	0,005	0,013	5255,0	0,623
Ekonom-ska omejitev	Skupina, ki trenutno živi v razmerju brez nasilja (N = 129)	0,41	0,43	0,00	1,00	0,50	p<0,001	p<0,001	5353,0	0,831
	Skupina, ki ima v trenutnem razmerju vsaj en znak nasilja (N=152)	0,43	0,46	0,00	1,00	0,50	p<0,001	p<0,001	5353,0	0,831

Legenda: N – število enot, ; M – aritmetična sredina; SD – standardni odklon, Min – minimum; Max – maksimum Me- mediana, K-S – Kolmogorov-Smirnov test; S-W – Shapiro-Wilkov test; M-W – Mann-Whitneyev test; p – statistična značilnost

V tabeli 2 so prikazane povprečne ocene postavk posameznih podlestvic vprašalnika nasilnega vedenja v partnerskem odnosu (seštevek ocen posameznih postavk na podlestvici smo pri vsaki udeleženci delili s številom postavk podlestvice). Povprečno št. točk na podlestvici za psihično nasilje za ženske, ki so v preteklosti doživljale nasilje in so trenutno v odnosu brez nasilja, je bilo 0,57 (sd =0,22), na podlestvici za ekonomsko omejitev je bilo povprečno št. točk 0,41 (sd =0,43), povprečno št. točk 0,39 (sd= 0,36) pa je bilo za postavke za fizično nasilje. Pri ženskah, ki so trenutno v nasilnem odnosu, je vrstni red oblik doživljanja nasilja enak. Povprečno št. točk na podlestvici za psihično nasilje za ženske, ki so trenutno v nasilnem odnosu, je bilo 0,55 (sd= 0,21), povprečno št. točk na podlestvici za ekonomsko nasilje je bilo 0,43(sd= 0,46), najmanjše povprečno št. točk je bilo 0,40 (sd= 0,35), ravno tako za postavke za fizično nasilje. Povprečno št. točk posamezne podlestvice kaže na to, da je najpogostejša oblika nasilja, ki ga doživljajo ženske v partnerskih odnosih psihično nasilje, nato sledi ekonomsko nasilje nato fizično nasilje. Ker se rezultati ne porazdeljujejo normalno, smo uporabili neparametrični Mann-Withney test (okrajšava M-W test).

Za preverjanje 1. hipoteze smo uporabili M-W test, s katerim preverjamo, ali obstajajo statistično pomembne razlike med skupino žensk, ki so v preteklosti doživljale nasilje in so trenutno v odnosu brez nasilja, in skupino žensk, ki v trenutnem partnerskem odnosu doživljajo nasilje.

Iz tabele 2 je razvidno, da M-W test ni statistično značilen ($p > 0,05$), kar pomeni, da ne obstajajo statistično značilne razlike v doživljanju fizičnega, psihičnega in ekonomskega nasilja med ženskami, ki so v preteklosti doživljale nasilje in so odnos zapustile, in ženskami, ki so trenutno v nasilnem partnerskem odnosu.

Prvo hipotezo smo zavrnil, saj ženske, ki so zapustile nasilno partnersko nasilje, niso bile deležne manjše stopnje tako psihičnega kot fizičnega nasilja in ženske, ki ostajajo v nasilnem odnosu, niso doživljale višje stopnje tako psihičnega kot fizičnega nasilja.

Tabela 3

Povprečne vrednosti, standardni odkloni, minimalne, maksimalne vrednosti seštevkov ter mediana sedmih podlestvic vprašalnika Čustvenih kompetenc (Cvetek 2014b); Kolmogorov-Smirnov test in Shapiro-Wilkov test porazdelitve podatkov, ter Mann-Whitneyev test za konstrukte, ki se navezujejo na stopnjo čustvenih kompetenc glede na skupino žensk, ki trenutno živi v razmerju brez nasilja in skupino, ki živi v razmerju z nasiljem

ČK	Skupina	N	M	SD	Min	Max	Me	K-S p	S-W p	M-W	p
Splošno zaupanje v pomoč drugega	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,93	1,03	1	5	4,25	0,002	0,001		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	3,35	1,12	1	5	3,50	p<0,001	p<0,001		
	Skupaj	281	3,62	1,12	1	5	3,75	p<0,001	p<0,001	6691,5	p<0,001
Vzajemno sodelovanje	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,99	1,03	1	5	4,33	p<0,001	p<0,001		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	2,25	1,08	1	5	2,00	0,001	p<0,001		
	Skupaj	281	3,05	1,37	1	5	3,00	p<0,001	p<0,001	2646,5	p<0,001
Besedno izražanje čustev	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,62	1,08	1	5	4,00	0,003	0,014		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	3,29	1,03	1	5	3,50	0,001	p<0,001		
	Skupaj	281	3,44	1,07	1	5	3,50	p<0,001	p<0,001	8050,5	0,009

ČK	Skupina	N	M	SD	Min	Max	Me	K-S p	S-W p	M-W	p
Čustveno logično in primerjalno mišljenje in razumevanje	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,49	0,87	1	5	3,50	p<0,001	0,002		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	3,27	0,89	1	5	3,50	p<0,001	0,001		
	Skupaj	281	3,37	0,89	1	5	3,50	p<0,001	p<0,001	8621,5	0,076
Avtonomna želja po izboljšanju sebe	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,62	0,84	1	5	3,67	p<0,001	0,001		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	3,68	0,85	1	5	3,67	0,005	0,001		
	Skupaj	281	3,65	0,84	1	5	3,67	p<0,001	p<0,001	9395,5	0,543
Avtonomno iskanje novih možnosti	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,53	0,97	1	5	3,50	0,001	0,013		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	3,34	0,92	1	5	3,50	p<0,001	0,005		
	Skupaj	281	3,43	0,95	1	5	3,50	p<0,001	p<0,001	8764,5	0,120
Avtonomnost presojanja	Skupina, ki sedaj živi v razmerju brez nasilja	129	3,90	0,71	1	5	4,00	p<0,001	0,001		
	Skupina, ki ima v sedanjem razmerju vsaj en znak nasilja	152	3,51	0,80	1	5	3,40	p<0,001	0,001		
	Skupaj	281	3,69	0,79	1	5	3,80	p<0,001	p<0,001	6704,5	0,000

Legenda: N- število enot; M – aritmetična sredina; SD – standardni odklon; Min – minimum; Max – maksimum
 ČK – čustvene kompetence; Me- mediana; K-S – Kolmogorov-Smirnov test; S-W – Shapiro-Wilkov test; M-W – Mann-Whitneyev test

V tabeli 3 so prikazane povprečne ocene postavk posameznih podleščvic vprašalnika čustvenih kompetenc (seštevek ocen posameznih postavk na podleščvici smo pri vsaki udeleženci delili s številom postavk podleščvice). Povprečno št. točk na podleščvici za skupino žensk, ki trenutno živi v razmerju brez nasilja 3 ČK, vzajemno sodelovanje je bilo 3,99 (sd= 1,03), povprečna ocena 2 ČK, splošno zaupanje v pomoč drugega je bila 3,93 (sd=1,03), povprečna ocena na podleščvici 12 ČK, avtonomnost presojanja je bila 3,90 (sd=0,71), povprečna ocena 4 in 5 ČK, razumevanje in besedno izražanje čustev je bila 3,62 (sd=1,08), povprečna ocena 9 ČK, avtonomna želja po izboljšanju sebe je bila 3,62 (sd=0,84) povprečna ocena 10 ČK, avtonomno iskanje novih možnosti je bila 3,53 (sd=0,97) in povprečna ocena na podleščvici 6 ČK in 7 ČK, čustveno logično in primerjalno mišljenje in razumevanje pa je bila 3,49 (sd= 0,87). Povprečno št. točk za ženske, ki trenutno živijo v razmerju z nasiljem za podleščvico 9 ČK, avtonomna želja po izboljšanju sebe je bila 3,68 (sd=0,85), povprečna ocena na podleščvici 12 ČK, avtonomnost presojanja je bila 3,51 (sd=0,80), povprečna ocena 2 ČK, splošno zaupanje v pomoč drugega je bila 3,35 (sd=1,12), povprečna ocena 10 ČK, avtonomno iskanje novih možnosti je bila 3,34 (sd=0,92), povprečna ocena 4 in 5 ČK, razumevanje in besedno izražanje čustev je bila 3,29 (sd= 1,03), povprečna ocena na podleščvici 6 ČK in 7 ČK, čustveno logično in primerjalno mišljenje in razumevanje je bila 3,27 (sd=0,89) in povprečna ocena za 3ČK, vzajemno sodelovanje je bila 2,25 (sd= 1,08). Primerjava povprečnega št. točk na posamezni podleščvici kaže na to, da je najbolj pogosto uporabljena ČK pri ženskah, ki so trenutno v odnosu brez nasilja 3 ČK, vzajemno sodelovanje, najmanj pa 6 ČK in 7ČK, čustveno logično in primerjalno mišljenje in razumevanje, pri ženskah, ki so trenutno v odnosu z nasiljem pa je najbolj uporabljena ČK 9ČK, avtonomna želja po izboljšanju sebe, najmanj pa 3 ČK, vzajemno sodelovanje.

Ker se rezultati ne porazdeljujejo normalno, smo za preverjanje 2. hipoteze uporabili M-W test, ki preverja, ali obstajajo statistično pomembne razlike med dvema različnima skupinama žensk (tiste, ki so v nasilnem partnerskem odnosu, in tiste, ki trenutno niso v nasilnem odnosu) v ČK: zaupanje v pomoč drugega, vzajemnost in sodelovanje med partnerjema, razumevanje in besedno izražanje čustev, primerjalno čustveno mišljenje, avtonomno iskanje novih možnosti, avtonomna želja po izboljšanju sebe in avtonomnost presojanja.

Iz tabele 3 je razvidno, da je M-W test statistično značilen pri splošnem zaupanju v pomoč drugega, zaupanju v partnerjevo pomoč, vzajemni bližini, vzajemnem sodelovanju, besednem izražanju čustev in avtonomnosti presojanja ($p < 0,05$), kar pomeni, da obstajajo statistično značilne razlike med ženskami, ki so fizično prekinile nasilno partnersko razmerje, in ženskami, ki ostajajo v nasilnem partnerskem odnosu. Vse našete konstrukte višje ocenjujejo ženske, ki trenutno živijo v razmerju brez nasilja.

M-W test ni statistično značilen ($p > 0,05$) pri ostalih konstruktih, kar pomeni, da ne obstajajo statistično značilne razlike med ženskami, ki so fizično prekinile nasilno partnersko razmerje, in ženskami, ki ostajajo v nasilnem partnerskem odnosu.

Drugo hipotezo delno sprejememo, saj statistično značilne razlike obstajajo pri petih konstruktih oz. ČK. Izkazalo se je, da imajo ženske, ki so fizično prekinile odnos z nasiljem in so trenutno v odnosu brez nasilja, v primerjavi z ženskami, ki so trenutno v odnosu z nasiljem bolj razvitih naslednjih pet ČK: kompetenco čustveno vključevanje in povezovanje z drugimi (2 ČK), kompetenco dvosmerne namerne čustvene interakcije (3 ČK), kompetenco vzajemno socialno reševanje problemov (4 ČK), kompetenco kreiranje zamisli in simbolov (5 ČK) in kompetenco stabiliziranje ločenega občutja samega sebe (12 ČK).

4. Interpretacija

Stopnja nasilja naj bi bila eden izmed dejavnikov, zaradi katerih ženske vztrajajo v odnosih. Raziskave (npr. Johnson 1992; Pagelow, 1981) potrjujejo to, da višje, kot so bile stopnje nasilja, dalj časa so ženske ostajale v odnosih. Naša raziskava (tabela 2) je pokazala, da ni bilo statistično pomembnih razlik v stopnji nasilja med skupinami, ki so zdaj znotraj nasilnega odnosa, in skupino, ki je opisovala stopnjo nasilja za prejšnje partnersko razmerje, a je trenutno v odnosu brez nasilja. To potrjuje naše domneve, da ostajanje v nasilnem odnosu ni odvisno samo od frekvence nasilja, ampak tudi od notranjih psihičnih dejavnikov, v našem primeru od razvitih ČK.

Rezultati raziskave so pokazali, da se skupini žensk z izkušnjo nasilnega odnosa (skupina žensk, ki je trenutno v nasilnem partnerskem odnosu in skupina žensk, ki je trenutno v odnosu brez nasilja, a je imela izkušnjo nasilnega odnosa) razlikujeta v petih ČK. Vseh pet v nadaljevanju omenjenih ČK ima višje razvitih skupina žensk, ki je trenutno v odnosu brez nasilja, a je imela izkušnjo nasilja v preteklosti.

Za ženske, ki so uspele zapustiti nasilno partnersko razmerje, je značilna višja stopnja čustvenega vključevanja in povezovanja z drugimi (druga ČK). To je ČK intimne povezanosti z drugimi, ki omogoči temeljno doživetje varne intimne bližine in sobivanja, občutij zaželenosti, sprejetosti, vrednosti in varne vključenosti v odnos ter sproščene prepustnosti odnosom z drugimi. Posameznik se lahko pomiri v sebi in ostane pomirjen v bližini z drugimi (Cvetek, 2014a). Nasproti tej kompetenci bi lahko postavili strah pred bližino oz. intimnostjo, ki je v nasilnih razmerjih prisoten v večji meri kot v nenasilnih razmerjih (Gostečnik, 2016). Godbout idr. (2017) potrjujejo, da je večja izpostavljenost družinskemu

nasilju napovednik nevarne navezanosti, ki povečuje tveganje za nasilje v odnosih. Te ugotovitve kažejo, da je izpostavljenost nasilju v družini povezana z nasiljem v odnosih, zlasti prek razvoja tesnobnih predstav navezanosti. Anksiozen in izogibajoč tip navezanosti napoveduje tako povzročanje nasilja v partnerskem odnosu kot tudi biti žrtev IPN-ja (Park, 2016). Gre namreč tudi za to, da imajo ne-varno navezani posamezniki več težav pri prepoznavanju in opisovanju čustev (Vajs idr., 2023). Posamezniki, ki so tesnobno navezani, so tudi zaradi tega bolj ogroženi za povzročanje nasilja v partnerskem odnosu. Zaradi njihove motene regulacije čustev in kognicije uporabljajo nasilje v partnerskem odnosu kot orodje za vzpostavljanje bližine oz. ohranjanje čustvene razdalje med seboj (Park, 2016). V raziskavi Vellotti idr., (2018) so dokazali, da se IPN pojavi, ko je storilec zelo anksiozen zaradi navezanosti (strah pred zapustitvijo), žrtev pa se močno izogiba navezanosti (strah pred intimnostjo). Zaradi tesnobe, ker sta si čustveno (pre)blizu, partnerja začneta drug drugega potiskati stran, ob čemer hkrati doživljata tako strah pred intimo kot tudi strah pred izgubo odnosa (Katafiasz, 2020). Zmožnost varnejšega vključevanja in povezovanja z drugimi bi tako lahko bila ena od pomembnih zmožnosti, ki jo morajo razviti ženske na poti osvobajanja iz nasilnih razmerij.

Ženske, ki so uspele zapustiti nasilno partnersko razmerje, zmorejo v svojih intimnih razmerjih doživljati več dvosmernih namernih čustvenih interakcij (tretja ČK). To pomeni, da v svojih intimnih razmerjih doživljajo večjo stopnjo delitve vzajemnega interesa, smiselnega in namernega odzivanja na drugega, zmožnosti prepoznavanja čustvenih signalov drugega, raziskovanja svojega delovanja ter prilagajanja odzivom drugega (Cvetek, 2014a). Naša raziskava je potrdila, da imajo ženske, ki so trenutno v nasilnem odnosu, to ČK manj razvito, kar pomeni, da ne zmorejo dovolj dobro prepoznavati čustvenih signalov drugega. Storilci nasilja imajo namreč težave z regulacijo tesnobe (ob večji čustveni bližini). Ta tesnoba se prebudi znotraj storilca zaradi nepredelanih vsebin iz otroštva, povezane s primarno osebo navezanosti (Dutton, 2007), ki pa se prebujata ob partnerki (Dutton, 1999), za regulacijo le te pa uporabljajo nasilje (Craven idr., 2022). Ker ženske v nasilnih odnosih nimajo ustrezno razvite zmožnosti prepoznavanja čustvenih signalov drugega tudi ne zmorejo svojega delovanja prilagoditi odzivom drugega (Cvetek, 2014a). Prepoznavanje, da se partnerjeva tesnoba ne prebujata zaradi njenega »napačnega« vedenja, in pripisovanje odgovornosti zanjo partnerju bi ženskam omogočilo, da se primerno zavarujejo in odzovejo na partnerjevo tesnobo. S tem želimo nasloviti to, da je nasilna dinamika vzajemna dinamika in vsak prevzame odgovornost za svoj del v tej dinamiki (Gostečnik, 2008; Motz, 2014). Partner za svojo tesnobo in ženska za svoje reakcijo nanjo. Dokler se ženska ne razmeji od notranjega doživljanja

partnerja in odgovornost za tesnobo pripiše njemu, ter s tem tudi odgovornost za nasilje, in se ustrezno ne zavaruje, tretja ČK ni ustrezno razvita (Cvetek, 2014a). Predvidevamo, da bi krepitev tretje ČK ženskam omogočila hitrejši fizični odhod iz nasilnega partnerskega odnosa oz. hitrejšo prekinitev nasilja znotraj istega partnerskega odnosa, v katerem je prisotno nasilje.

Ženske, ki so uspele zapustiti nasilno partnersko razmerje, imajo bolj izraženo tudi ČK vzajemnega socialnega reševanja problemov (četrta ČK). Naša raziskava je potrdila, da imajo ženske, ki so trenutno v nasilnem odnosu, manj razvito to ČK, kar pomeni, da imajo težave s prepoznavanjem lastnih potreb in želja, hkrati pa tudi s prepoznavanjem potreb drugega. Predvidevamo, da bi krepitev te ČK pospešila proces odhoda iz nasilnega odnosa. Ker je to ČK mogoče udejanjiti le v odnosu z osebami, ki jo imajo primerno razvito, ostaja odprto vprašanje, ali so v raziskavi ugotovljene razlike v izraženosti te ČK izraz dejanske boljše razvitosti te kompetence pri ženskah, ki so zapustile nasilno razmerje, ali pa je to le posledica dejstva, da ženske, ki so še v razmerju z nasilnim partnerjem, morda nimajo možnosti te ČK v odnosu udejanjiti. Torej zaradi nasilne dinamike ne zmorejo priti v stik s svojimi potrebami, saj je njihov fokus na tem, kaj bi one morale še spremeniti, da partner ne bi več bil psihično ali fizično nasilen in se zato na tem področju ocenjujejo kot manj uspešne (Motz, 2014).

Ženske, ki so uspele zapustiti nasilno partnersko razmerje, imajo bolj izraženo tudi ČK kreiranja zamisli in simbolov (peta ČK). To pomeni, da zmorejo v večji meri poimenovati svoja čustvena stanja ali si jih zamisliti na kakšen drug simboličen način; s simboli lahko opisujejo čustva na celotnem čustvenem razponu (tako prijetna kot neprijetna; hkrati zmorejo prepoznati in poimenovati čustvena stanja tudi pri drugih ljudeh (Cvetek, 2014). Naša raziskava potrjuje, da zmorejo ženske, ki so trenutno v nasilnem odnosu, v manjši meri poimenovati, kaj doživljajo, zato predvidevamo, da bi krepitev te kompetence pospešila proces odhoda.

Zadnja ČK, pri kateri so ženske, ki so uspele zapustiti nasilno partnersko razmerje, dosegle višje rezultate, je ČK stabiliziranje ločenega občutja samega sebe (dvanajsta ČK). Čustveno avtonomen posameznik zmore jasno razlikovati, katere težnje so njegove lastne in katere so s strani drugih vsiljene. Ko se odloča, sledi izbiri, ki jih izbere sam (Cvetek, 2014). Žrtve nasilja največkrat svojo identiteto – kdo so – povezujejo z odnosom, ker brez njega ne morejo funkcionalno delovati (Katafiasz, 2020). Če zazna kakršno koli grožnjo razmerju, je to tudi grožnja žrtvini identiteti, saj gre za popolno zlitost (Gostečnik, 2016). V njihovem osebostnem razvoju je prišlo do motnje pri separaciji in individualizaciji, kar se povezuje tudi s slabšim prepoznavanjem lastnih čustev, k teženju pretirani odvisnosti in vzpostavljanju simbiotičnih odnosov ter posledično tudi s strahom

pred zapuščenostjo (Vajs idr. 2023). Ženske, ki nimajo razvite te kompetence, so bolj pod vplivom tega, da drugi zanje odločajo in zato hitreje prevzamejo pogled drugih (Koman in Manu, 2022). Naša raziskava je potrdila to, da imajo ženske, ki so trenutno znotraj nasilnega odnosa, manj razvito to ČK. Predpostavljamo, da bi krepitev ČK stabiliziranje ločenega občutka zase najverjetneje pospešila proces odhoda iz nasilnega partnerskega odnosa.

5.

Sklep

Ker se je izkazalo, da ni statistično pomembnih razlik v stopnji nasilja (zunanji dejavnik odhoda, kot so npr. tudi dohodek ali izobrazba) med skupino, ki je zapustila nasilni partnerski odnos in je že v odnosu brez nasilja in skupino, ki trenutno ostaja v nasilnem partnerskem odnosu, lahko predpostavimo, da je odhod iz nasilja odvisen tudi od razvitih ČK, ki so eden izmed nekaterih notranjih psihičnih dejavnikov (npr. tip navezanosti, odpuščanje, zavezanost odnosu, prepričanja o nasilju in odnosih), ki omogočajo/onemogočajo ženski odhod. Glede na rezultate raziskave so čustveno vključevanje in povezovanje z drugimi, dvosmerne, namerne čustvene interakcije, vzajemno socialno reševanje problemov, kreiranje zamisli in simbolov, besedno izražanje čustev ter stabiliziranje ločenega občutja samega sebe kompetence, ki bi lahko ženskam pomagale hitreje izstopiti iz nasilnih razmerij. Od izjemoma dvanajste ČK – stabiliziranje ločenega občutja samega sebe, so to na samem čustvenem razvoju nižje ČK, ki so osnova, da se lahko človek razvije v čustveno zrelo osebo z višje razvitimi ČK. Predvsem na način, da lahko prepozna svoje lastne potrebe, da se razmeji od notranjega doživljanja drugega ter s tem prilagodi svoje delovanje odzivom drugega ter prepozna občutek vrednosti in ljubljenosti. Ženske v nasilnih odnosih namreč ne prepoznavajo, da so vredne drugačnega partnerstva in predvsem, da so, tudi zaradi izkušenj iz otroštva in tesnobne navezanosti, vredne ljubezni. Predhodno osvojene našete ČK bodo omogočile tudi razvoj dvanajste ČK, s pomočjo katere bodo lahko zaznavale sebe kot avtonomno osebo in ločeno od samega partnerskega odnosa, na katerem je v preteklosti temeljila tudi njihova identiteta. V prihodnje bi bilo smiselno preveriti, v kolikšni meri bi lahko trening razvijanja oz. krepitev omenjenih ČK prispeval k njihovem razvoju in kako bi to nadalje vplivalo na proces osvoboditve žensk iz nasilnih partnerskih razmerij skozi stopnje transteoretičnega modela procesa odhoda.

Literatura

- Abramsky, T., Lees, S., Stockl, H., Harvey, S., Kapinga, I., Ranganathan, M., Mshana, G. in Kapiga, S. (2019). Women's income and risk of intimate partner violence: Secondary findings from the Maisha cluster randomised trial In North – Western Tanzania. *BMC Public Health* 19(1), 1-15.
- Basile, K., Hall, J. in Walters, M. (2013). Expanding resource theory and feminist-informed theory to explain intimate partner perpetration by court-order men. *Violence against Women*, 19, 848-880.
- Chang, J., Dado, D., Ashton, S., Hawker, L., Cluss, P. A., Buranosky, R. in Hudson Schollle, S. (2006). Understanding behavior change for women experiencing intimate partner violence: Mapping the ups and downs using the stages of change. *Patient Education and Counseling*, 62(3), 330-339.
- Coman, M. in Manu, B. (2022). Profile of the victim of domestic psychological abuse in Romania. *Journal of Communication and Behavioural Sciences*, 3(2), 49-59.
- Constant, E., Veronique C., Bodenmann, G. in Nandrino, J. (2021). Attachment orientation and relational intimacy: The mediating role of emotional competences. *Current Psychology*, 40(4), 1374-1385.
- Craven, L., Carlson, R. in Waddington, A. (2022). Using the stages of change to counsel victims of intimate partner violence. *The Family Journal*, 30(3), 334-340.
- Cvetek, M. (2014a). Živeti s čustvi: čustva, čustveno procesiranje in vseživljenjski čustveni razvoj [Living with emotions: Emotions, emotional processing and lifelong emotional development]. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Cvetek, M. (2014b). Uporaba vprašalnika čustvenih kompetenc v procesu terapevtske obravnave oseb z izkušnjo ločitve: predavanje na znanstvenem posvetu Relacijska družinska terapija pri delu z ločenimi [The use of the emotional competence questionnaire in the process of the therapeutic treatment of persons with the experience of divorce: a lecture at the scientific conference]. Teološka fakulteta.
- Di Basilio, D., Guglielmucci, F. in Livanou, M. (2022). Conceptualising the separation of the abusing partner as a multifactorial, non-linear, dynamic process: A parallel with Newton's laws of emotions. *Frontiers of Psychology*, 13,1-17.
- Dutton, D. G. (2007). *The abusive personality: violence and control in intimate relationships* (2. izd.). The Guilford Press.
- Dutton, D. G. (2009). Traumatic origins of intimate rage. *Aggression and Violent Behavior*, 4(4), 431-447.
- European union Agency for Fundamental Rights. (3. 3. 2017). *Violence against women: European survey – results at a glance*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-easy_read-violence-against-women_en.pdf
- Gilbert E. S. in Gordon, K. (2017). Predicting forgiveness in women experiencing intimate partner violence. *Violence Against Women*, 23(4), 452-468.
- Godbout, N., Vaillancourt – Morel, M. P., Bigras, N. in Briere, J. (2017). Intimate partner violence in male survivors of child maltreatment: A meta-analysis. *Trauma Violence and Abuse*, 20(1), 325-336.
- Gostečnik, C. (2008). *Relacijska paradigma in travma* [The relational paradigm and trauma]. Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. (2016). *Zakaj se te bojim?* [Why I am afraid of you?]. Brat Frančišek, Teološka fakulteta in Frančiškanski družinski inštitut.
- Greenspan, S., Wieder, S. in Degangdi G. (2001). *The functional emotional assessment scale (FEAS) for infancy and early childhood: Clinical and research application*. Interdisciplinary Council on Developmental and Learning Disorders.
- Greenspan, J. in Greenspan, S. (2002). Functional emotional developmental questionnaire (FEDQ) for childhood: A preliminary report on the questions and their clinical meaning. *The Journal of Developmental and Learning Disorders*, 6, 71-116.
- Greenspan, S. in Shanker, S. (2004). *The first idea: How symbols, language and intelligence evolved from our primate ancestors to modern humans*. De Capo Press.
- Greenspan, S. in Wieder, S. (1998). *The child with special needs: encouraging intellectual and emotional growth*. Perseus Publishing.

- Grip, K. (2012). *The damage done to children exposed to intimate partner violence and their mothers: Empirically based interventions in order to reduce negative health effects on children*. University of Gothenburg: Swedish Copyright Legislation.
- Henderson, A. J. Z., Bartholomew, K. in Dutton, D. G. (1997). He loves me; He loves me not: Attachment and separation resolution of abused women. *Journal of Family Violence*, 12(2), 169-191.
- Indu, P., Remadevi, S., Vidhukumar, K., Anilkumar, T. V. in N. Subha. (2011). Development and validation of the domestic violence questionnaire in married women aged 18–55. *Indian Journal of Psychiatry*, 53(3), 218-223.
- Johnson, I. M. (1992). Economic, situational, and psychological correlates of the decision-making process of battered women. *Families in Society*, 73, 168-176.
- Katafiasz, H. (2020). A systemic conceptualization of intimate partner violence: attachment and differentiation. *The Family Journal*, 28(3), 306-312.
- Khaw, L. in Hardesty, J. L. (2015). Perceptions of boundary ambiguity in the process of leaving an abusive partner. *Family Process*, 54(2), 327-343.
- Martin, A., Berenson, K., Griffing, S. in Sage, R. The process of leaving an abusive relationship: The role of risk assessment and decision certainty. *Journal of Family Violence*, 15(2), 109-122.
- Mortazavizadeh, Z., Göllner, L. in Forstmeier, S. (2022). Emotional competence, attachment and parenting styles in children and parents. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 35(6), 1-12.
- Motz, A. (2014). *Toxic couples. The psychology of domestic violence*. Routledge.
- Pagelov, M. (1981). Factors affecting women's decisions to leave violent relationships. *Journal of Family Issues*, 2(4), 391-414.
- Papp, L., Liss, M., Erchull, M. in Godfrey, H. (2017). The dark side of heterosexual romance: endorsement of romantic beliefs relates to intimate partner violence. *Journal of Research of Sex Roles*, 76, 99-109.
- Park, C. (2016). Intimate partner violence: An application of attachment theory. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 26(5), 488-497.
- Poljanec, A. in Greif, P. (2022). The significance of the partner's role in the initiation and maintenance of breastfeeding. *Kairos – Slovenska revija za psihoterapijo*, 16(1–2), 91–105.
- Prochaska, J. O. in DiClemente, C. C. (1983). Stages and processes of self-change of smoking: toward an integrative model of change. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 51(3), 390-395.
- Roeg, D. P. K., Hilterman L. B. in van Nieuwenhuizen, C. (2022). Professionals' perception of the needs of female victims of intimate partner violence: A vignette study. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(21–22), 20542-20568.
- Shechory, M. (2012). Attachment style, coping strategies and romantic feeling among bettered women in shelters. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(4), 425-444.
- Shurman, L. A. in Rodriguez, C. M. (2006). Cognitive-affective predictors of women's readiness to end domestic violence relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(11), 1417-1439.
- Statistični urad Republike Slovenije. (2022). (b.d). *Mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami: Vsaka peta ženska žrtev nasilja* [International day against violence against women: Every fifth woman is a victim of violence]. <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10712>
- Storer, H. L., Rodriguez, M. in Franklin, R. (2021). "Leaving was a process, not an event": The lived experience of dating and domestic violence in 140 characters. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 11-12.
- Svetovna zdravstvena organizacija. (2024, 25. 4). *Violence against women*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- Terrazas-Carrillo, E. C. in McWhirter, P. T. (2015). Employment status and intimate partner violence among Mexican women. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(7), 1128-1152.
- Tonsing, J. in Barn, R. (2021). Help-seeking behaviors and practices among Fijian women who experience domestic violence: An exploration of the role of religiosity as a coping strategy. *Journal of International Social Work*, 64(6), 1-12.

- Vajs, M., Oravetz, R. in Mlakar A. (2023). Aleksitimija v zrcalu razvojnih izkušenj [Alexithymia in the mirror of developmental experiences]. *Kairos: Slovenska revija a psihoterapijo*, 17(1-2), 65-87.
- Velloti, P., Zobel, S. B., Rogier, G. in Tambelli, R. (2018). Exploring relationships: A systematic review on intimate partner violence and attachment. *Frontiers of Psychology*, 9(116), 1-42.
- Zeidner, M., Kloda, I. in Gerald, M. (2013). Does dyadic coping mediate the relationship between emotional intelligence (EI) and marital quality. *Journal of Family Psychology*, 27(5), 795-805.